

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

Arviointikertomus 2023

Tarkastuslautakunta

Rautavaaran kunta

Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus vuodelta 2023

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 § mom. 4 mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valvoa Kuntalain 84 § 2 momentissa tarkoitettuja kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuusilmoituksia sekä saattaa ilmoitukset edelleen valtuuston tiedoksi.

Rautavaaran kunnanvaltuusto on päätöksellään 23.8.2021 § 44 valinnut tarkastuslautakuntaan jäsenet ja varajäsenet seuraavasti:

jäsen	varajäsen
Matti Matikainen	Kauko Hartikainen
Jukka Korkalainen	Kari Savolainen
Kari Vanhala	Jorma Kettunen
Kirsi Kokkonen	Maija Kärkkäinen
Eila Keinänen	Raija Karppinen

Kunnanvaltuusto valitsi puheenjohtajaksi Matti Matikaisen ja varapuheenjohtajaksi Jukka Korkalaisen.

Kun Matti Matikaiselle on pyyntönsä mukaisesti myönnetty ero kunnallisista luottamustehtävistä, on kunnanvaltuusto kokouksessaan 8.4.2024/8 § valinnut tarkastuslautakunnan puheenjohtajaksi Jukka Korkalaisen ja varapuheenjohtajaksi Kalevi Nissisen.

Tarkastuslautakunta on todennut jäsentensä esteellisyydet arviointitehtävässä seuraavasti: Matti Matikainen on esteellinen käsiteltäessä Rautavaaran Vuokratalot Oy:n asioita hallituksen puheenjohtajuuden perusteella ja Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalon asioita yhtiöiden hallituksen jäsenyyden perusteella. Kirsi Kokkonen ja Matti Matikainen ovat esteellisiä käsiteltäessä perusturvalautakunnan asioita perusturvalautakunnan varajäsenyyksien perusteella. Lisäksi todettiin, että Matti Matikainen on myös keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja ja Eila Keinänen keskusvaalilautakunnan varajäsen. Jukka Korkalainen käsiteltäessä Rautavaaran Vuokratalot Oy:n asioita hallituksen puheenjohtajuuden perusteella. Kalevi Nissinen käsiteltäessä hyvinvointilautakunnan ja teknisen lautakunnan asioita lautakuntien jäsenyyksien perusteella.

Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut HT - ja JHT-tilintarkastaja Lilja Koskelo ja avustavina tarkastajina Eija Susitaival ja Pentti Tanskanen. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Pentti Tanskanen.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Vuoden 2022 arviointikertomuksen jättämisen jälkeen tarkastuslautakunta on kokoontunut seitsemän kertaa.

Lähes kaikissa kokouksissaan lautakunta on kuullut kunnanjohtajan katsaukset kunnan elinkeino-, työllisyys- ja muista ajankohtaisista kunnan ja kuntakonsernin asioista sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta. Lautakunnalle ovat raportoineet Rautavaaran Vuokratalot Oy:n ja Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalon toimitusjohtaja ja tekninen johtaja palvelualueidensa toiminnasta ja taloudesta. Lisäksi hallintojohtaja, elinkeinopäällikkö, työkoordinaattori, rehtori, päiväkodin johtaja sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö ovat kertoneet palveluyksikköjensä toiminnasta, tavoitteista ja tehtävistä. Kunnanhallituksen puheenjohtaja on myös kertonut lautakunnalle havaintojaan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä muista kunnan ajankohtaisista asioista.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2023 talousarvioon, hallintoelinten päätöksiin, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Arvioinnin pohjana ovat lisäksi olleet lautakunnan jäsenten vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta.

Tarkastuslautakunta on saanut myös selvitykset tilintarkastajan suorittamista tarkastuksista ja lautakunta on käsitellyt tilintarkastuskertomuksen.

2. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

2.1. Kuntastrategia ja toiminnalliset tavoitteet

Kuntastrategia vv. 2021-2025 on hyväksytty valtuustossa 14.3.2022/3 §. Kuntastrategia-asiakirja ovat pohjana koko valtuustokautta koskevia talousarvioon otettavia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita suunniteltaessa ja laadittaessa.

Strategiassa tavoitteiksi on asetettu:

1. Luontomatkailun edistäminen
2. Paikkakunnalla käyvien viipyminen pidempään
3. Vanhojen ja uusien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen
4. Hyvinvointia ja viihtymistä tukevan asuinympäristön kehittäminen ja markkinointi
5. Yhdistystoiminnan hyödyntäminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
6. Kunta on hyvä paikka tehdä työtä
7. Kuntatalous, joka kestää myös ekologisen ja sosiaalisen tarkastelun.

Tarkastuslautakunta toivoo, että tilinpäätösraportoinnissa esitettäisiin jatkossa tiivis ja selkeä kaikkia kunnan toimintoja käsittävä kunnanhallituksen katsaus siitä, miten strategian mukaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa on keskeisten menestystekijöiden ja tavoitteiden osalta onnistuttu ja missä asioissa olisi vielä parannettavaa. Hallintokuntien toiminnallisia tavoitteita toimintasuunnitelmassa ja niiden toteutumisen tilinpäätösraportointia on myönteisesti kehitetty määrämuotoisempaan ja pelkistetympään suuntaan mm. siten, että vuosien 2022-2023 talousarvioihin ja tilinpäätöksiin on lisätty informatiivisia useamman vuoden tunnuslukuja ja mittareita eri toimintojen volyymin ja yksikkökustannusten seuraamiseksi. Tätä kehitystyötä on syytä edelleen jatkaa.

2.2. Kunnanhallitus/Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden tehtävänä on ohjata, yhteen sovittaa ja tukea kuntakonsernin toimintaa.

Vuonna 2023 järjestettiin eduskuntavaalit. Kunnan äänestysprosentti oli 59,4 % koko maan keskiarvon ollessa 72,0 %.

Hallintopalveluissa päivitettiin ja luotiin uutta ohjeistusta. Hallintosääntöä päivitettiin organisaatiossa tapahtuneiden muutosten ja uudistusten vuoksi. Lisäksi laadittiin taloudenhoidon ja sisäisen valvonnan ohje korvaamaan aikaisemmat sisäisen valvonnan ja talousohjeet. Luotiin myös uutta ohjeistusta mm. "Etätyön käytännöt Rautavaaran kunnassa"-ohjeistus.

Kunnan ICT-palvelut ulkoistettiin Savon ICT-palvelut Oy:lle. Kuntaan lokakuussa 2023 kohdistuneen kyberhyökkäyksen seurauksena kunnan ICT-ympäristöön on tehty parannuksia ja työtä jatketaan vuonna 2024. Myös kunnan palkanlaskenta ulkoistettiin Monetra Pohjois-Savo Oy:lle.

Valtuustotason tavoitteet toteutuivat pääosin. Mm. Kevan myöntämän kehittämisrahan avulla toteutettu ”Kohti innostavaa työtä”-hanke onnistui hyvin ja sen avulla toteutettiin henkilöstö- ja esihenkilövalmennuksia. Markkinointimateriaalin päivittäminen ja neuvonnan henkilöstön kouluttaminen luontomatkailun markkinointiin eivät toteutuneet. Myöskään yhdistysten avustuksella tekemän Hyte-työn vaikutusten arviointityö ei toteutunut.

Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen eli sosiaalipalveluiden järjestämistä vastuu ja järjestämiseen tarvittavat rahat ovat siirtyneet hyvinvointialueiden vastuulle 1.1.2023 alkaen. Rautavaaran Työraitti ry on huolehtinut ko. tehtävistä Rautavaaran kunnassa. Kunnanhallitus on myöntänyt ko. yhdistykselle avustuksia 25.000 euroa vuonna 2023. Tulevaisuudessa tulisi kunnan pidättäytyä avustusten antamisesta ja yhdistyksen tulisi tarvittaessa hakea avustuksia Pohjois-Savon hyvinvointialueelta.

Kunnanhallituksen vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 0,865 milj. euroa alittuivat 0,057 milj. euroa. Nettomenojen lasku edelliseen vuoteen oli 0,021 milj. euroa = 2,5 %.

2.3. Kunnanhallitus/Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalveluihin kuuluu elinkeinojen kehittäminen, kuntamarkkinointi, työllisyyspalvelut sekä kotouttamisen palvelut.

Organisaatiossa tapahtuneiden muutosten myötä elinkeinopalvelut siirtyivät lakkautetun elinvoimalautakunnan alaisuudesta kunnanhallituksen vastuulle 1.4.2023 alkaen. Samassa yhteydessä hanke- ja elinkeinokoordinaattorin toimi muutettiin elinkeinopäällikön viraksi. Keskeisimmät yhteistyökumppanit neuvonnan osalta olivat Kuopion Uusyrityskeskus, Kalakukko ry, Savon Yrittäjät ry sekä useat eri toimijoiden hallinnoimat maakunnalliset hankkeet, jotka jalkautuivat myös Rautavaaralle. Maaseutupalvelujen neuvonta toteutui ulkoistettuna Sydän-Savon maaseutupalveluiden kautta.

Kuntamarkkinointia toteutettiin olemalla mukana valtakunnallisilla matkamessuilla osana ”Iisalmi ja tienoot”-yhteisosastoa ja osallistamalla ”Kuopion Rakenna ja Asu”-messuille omalla osastolla. Maksullista digimarkkinointia on tehty Googlen ja sosiaalisen median kautta. Oman visitrautavaara.fi-sivuston lisäksi matkailumarkkinointia on tehty olemalla mukana Iisalmi ja tienoot- sekä Kuopio-Tahko yhteismarkkinoinnin kanavissa.

Kunnan työllisyysstrategian toteuttamisessa tapahtui merkittävä muutos, kun sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät hyvinvointialueen vastuulle. Asiakastyön tekeminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa helpottui ja tehostui loppusyksystä käynnistyneen ”Työtä ja hyvinvointia Koillis-Savossa”-hankkeen myötä.

Tarve kotouttamisen palveluille on ollut Rautavaaran kunnassa vähäistä ennen vuoden 2022 syksyllä Ukrainan sotaa paenneiden saapumista. Kuntaan saapui 31 tilapäistä suojelua tarvitsevaa ukrainalaista. Lisähaaste palveluiden järjestämisessä muodostui vuoden vaihteessa, kun hyvinvointialueudistus astui voimaan. Käytännön kotouttamistoimia syksyllä 2022 oli koordinoitunut kunnan sosiaalitoimi. Ensimmäisen vuosipuoliskon 2023 ajan

kunnan palveluksessa oli osa-aikainen kotouttamiskoordinaattori. Toisella vuosipuoliskolla turvaututtiin neuvonta- ja ohjauspalveluissa Ylä-Savon maahanmuuttopalveluihin, johon Rautavaaran kunta oli liittynyt mukaan seitsemän muun kunnan kanssa. Vuoden 2023 lopussa kunnassa oli 9 ukrainalaista, joista 8 haki kotikuntaa.

Valtuustotason toiminnalliset tavoitteet on laadittu elinvoimapaalveluille ja näin ollen tavoitteet käsittävät sekä elinkeinopalveluiden että teknisen toimen tavoitteita.

Kuntastrategian toteuttamiseksi on elinvoimapaalvelut asettanut 17 toiminnallista tavoitetta sekä lukuisia toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi ja mittareita tavoitteiden toteutumisen arviointiin.

Luontomatkailun kehittämisessä tavoitteena ollut Tiilikjärven kansallispuiston laajentuminen toteutui ja lakimuutos ja sen myötä laajennus astui voimaan 1.6.2023. Myös markkinointi alueellisten kumppaneiden kanssa toteutui suunnitellusti. Sen sijaan palveluita tarjoavien yritysten kartoitus eikä opastettujen käyntikohteiden ja matkailupakettien tarjonta ei toteutunut. Tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että kansallispuiston pysäköintialueen laajennus on välttämätöntä.

Yhteistyötä ja yhteismarkkinointia yritysten kanssa matkailun kehittämiseksi tehtiin aktiivisesti ja kustannustehokkaasti. Matkailijoiden tyytyväisyyskysely ei toteutunut.

Yritysten toimintaedellytysten kehittämiseksi ja työttömien työllistämismahdollisuuksien parantamiseksi tehtiin 9 kpl yritysvierailuja sekä myönnettiin elinkeinotukia 8:lle yritykselle ja kesätyötukea 8:lle yritykselle. Myös kehittämishankkeita toteutettiin suunnitellusti. Tavoitteena ollut asiakastyytyväisyyskysely eikä työllisyysstrategian päivitys toteutunut.

Asuinympäristön kehittämistä koskeva tonttimarkkina-aineisto päivitetty vuoden vaihteessa ja mainoskampanja siirtyi vuodelle 2024. Vuokra-asuntojen pintaremonttien tarpeiden selvittäminen ja vajaakäyttöisistä kiinteistöistä mahdollinen luopuminen siirtyivät vuodelle 2024, jolloin valmistuu kunnan kiinteistöstrategia.

Yhdistystoiminnan hyödyntämistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi pyrittiin kehittämään mm. informoimalla yhdistyksiä erilaisten kehittämishankkeiden ideoinnissa ja hakemisessa. Tiedossa ei kuitenkaan ole näiden hankkeiden lukumäärää. Yhdistyksiltä on hankittu mm. Monitoimitalon iltavalvonta ja urheilukentän kunnossapito.

Tavoitteen mukaisesti on alakoulurakennuksen purku aloitettu vuonna 2023 ja se valmistuu keväällä 2024. Samoin myös Monitoimitalon remontti valmistui suunnitellusti vuonna 2023.

Elinkeinotoimen valtuuston nähden sitovat nettomenot 0,228 milj. euroa alittuivat 0,007 milj. euroa. Nettomenojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,59 milj. euroa = 36,6 %.

2.4. Tekniset palvelut/Tekninen toimi

Teknisen toimen tehtävänä on tuottaa asumisen, kiinteistöjen ylläpidon, kunnallistekniikan ja ympäristönkäytön peruspalveluita. Myös siivouspalvelut kuuluvat teknisen toimen vastualueelle.

Kuntaan kohdistunut kyberhyökkäys aiheutti merkittävästi haittaa teknisten palveluiden arkistoinnin tuhoutuessa. Kyberhyökkäyksen jälkitoimena on jouduttu myös uusimaan kaikki tietoliikenneyhteydet kiinteistöillä. Hyökkäys aiheutti käyttökatkoja mm. kiinteistöautomaatikassa, kulunvalvonnassa ja kameravalvonnassa.

Rakennusvalvonnassa käsiteltiin 28 kappaletta lupia ja ilmoituksia, joka on 15 kappaletta normaalia vähemmän. Katselmuksia oli 45 kappaletta.

Ympäristönsuojelun tehtävät on ulkoistettu Kuopion ympäristönsuojelupalveluille. Ympäristölupapalvelullisia toimijoita oli vuoden 2023 alussa 16 kappaletta (kivenlouhimot- ja murskaamot, polttonesteenjakelu, eläinsuojat). Maa-aineislupia oli voimassa 15 kappaletta, joista tarkastettiin 4 kpl.

Kunnan omistamista rakennuksista merkittävimmät ovat koulukeskus, monitoimitalo, terveydenhuollon- ja sosiaalitoimen rakennukset, paloasema ja päiväkotit. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle vuokrattujen tilojen vuokratulot ovat noin miljoona euroa vuodessa. Kunnan suoraan omistamissa vuokra-asunnoissa menetettiin vuokratuloja tyhjiä asuntojen vuoksi. Myös Rautavaaran Vuokratalot Oy:lle maksettiin tyhjiä asunnoista 75.000 euroa.

Suurin investointihanke oli vuonna 2023 Monitoimitalon saneeraus noin 284.000 euroa.

Tekniselle toimelle ei vuoden 2023 toiminta- ja taloussuunnitelmassa ole esitetty erikseen toiminnallisia tavoitteita, vaan ne oli esitetty elinvoimapalveluiden tavoitteiden yhteydessä. Ko. asia tulee huomioida tulevissa suunnitelmissa.

Vesihuollon taloudellinen toiminta on ollut tappiollista useana vuotena peräkkäin. Vuonna 2023 oli vesilaitoksen tappio noin 43.000 euroa. Tappioita on tilinpäätöksessä noin 547.000 euroa. Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 8.4.2024/5 § päättänyt vesilaitos-taseyksikön talouden tukemistoimenpiteistä ja tervehdyttämisestä. Tulisi harkita lisäksi erillisen hulevesimaksun käyttöönoton mahdollisuutta.

Investointeihin varattu nettomääräraha 0,684 milj. euroa alittui 0,226 milj. euroa.

Teknisen toimen vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 0,676 milj. euroa ylittyivät 0,138 milj. euroa. Ylitys johtui ennalta arvaamattomasta pelastustoimen takautuvista varallaolokorvauksista, joista tekniseen toimeen kohdistui 0,206 milj. euroa.

2.5. Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointilautakunnan tehtävänä ovat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen ja aikuiskoulutuksen, vapaa-aikapalveluiden (kansalaisopisto, kirjasto sekä nuorisoliikunta- ja kulttuuripalvelut, vapaa sivistystyö) ja joukkoliikenteen palveluiden järjestäminen.

Hyvinvoinnin palvelualueen toiminnassa tapahtui kolme merkittävää muutosta sivistystoimen hallinnossa vuonna 2023. Kulttuuri- ja vapaa-aikakoordinaattorin tehtävä muutettiin kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikön viraksi, hyvinvoinnin palvelualuejohtajan tehtävät liitettiin osaksi rehtorin tehtävää ja koulukeskukselle palkattiin tämän muutoksen myötä apulaisrehtorin virka.

Vuonna 2023 siirtyi oppilas- ja opiskeluhuollon järjestäminen kunnalta hyvinvointialueen tehtäväksi. Muutos heikensi merkittävästi oppilas- ja opiskeluhuollon resursseja. Myös varhaiskasvatuksen ja koulukeskuksen ruokahuolto siirtyi Servica Oy:lle.

Koulukeskuksen henkilöstömäärässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. 8/2023 alkaen ei yhtenäiskoulussa opiskellut enää ukrainalaisia opiskelijoita. Lukion Luma- ja Kv-painotukset etenivät pääsääntöisesti suunnitelmien mukaan. Yhteistyötä Finest Futuren kanssa jatkettiin ja toiminnan myötä lukioon tuli kaksi ulkomaalaista opiskelijaa. Hyvinvointilautakunta perusti lukioon lääketieteellis-luonnontieteellisen painotuslinjan, jolle on mahdollisuus hakea ensimmäisen kerran kevään 2024 yhteishaussa.

Varhaiskasvatuksen lapsimäärä pysyi edellisen tasolla ja päiväkodissa lapsia oli keskimäärin 20 lasta. Kahdella perhepäivähoitajalla oli hoitolapsia vuoden aikana 7-8 lasta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuissa korotettiin tuloarvoja 1.3.2023 alkaen lain mukaisesti, joka vähensi varhaiskasvatuksen tuloja.

Vuoden suurimpiin tapahtumiin kuuluivat perinteisesti Tuttijuhla ja Rautavaarapäivät. Isojen tapahtumien lisäksi kunnan vapaa-aikaohjaaja järjesti vuoden aikana säännöllisesti toistuvia ja yksittäisiä tapahtumia 42 kappaletta. Kunnan lisäksi yhdistykset ottivat aktiivista roolia tapahtumien tuottamisessa. Liikuntatoimintaa järjestivät Ala-Luostan Maamiesseura, Rautavaaran Raiku, Rautavaaran nuorisosirkus ja Koillis-Savon Sulka. Nuorisopalveluihin vakinaistettiin erityisnuorisotyöntekijä. Kunnankirjaston kävijämäärä kasvoi aiemmista vuosista. Kävijämäärä oli lähes 20.000 kävijää, kun se edellisenä vuotena oli noin 14.000 kävijää. Yhteistyö Kuopion kansalaisopiston kanssa jatkui ennallaan. Toteutuneita opetustunteja oli 944 tuntia.

Valtuustotason toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääasiassa suunnitellulla tavalla. Toiminnallisesta 11 tavoitteesta toteutui tilinpäätösraportoinnin mukaan suurin osa. Tavoitteiden mukaisesti toteutui mm. erilaisten tapahtumien järjestäminen, varhaiskasvatuksen ja koulutuksen markkinointi, paikallisten yritysten huomioiminen hankinnoissa esimerkiksi koulu- ja asiointikyyditykset, koulun kerhojen järjestäminen, koulukiusaamiseen puuttuminen, vapaa-aikakyselyn toteuttaminen, henkilöstön kehityskeskustelut ja koulun välituntipihan/puiston kehittäminen. Lautakuntien vierailut eri yksiköihin ei toteutunut niin kuin oli suunniteltu.

Perusopetuksen kustannukset olivat 10.633 euroa/oppilas, nousu 26 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lukion kustannukset olivat 14.566 euroa/oppilas, nousu 24 % edelliseen vuoteen verrattuna. Hyvinvointikustannukset olivat 1.657 euroa/asukas, nousu 22 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Hyvinvointipalvelualueen vastuulla olevat valtuustoon nähden sitovat nettomenot 2,361 milj. euroa alittivat talousarvion 0,060 milj. euroa. Nettomenot nousivat edellisestä vuodesta 0,355 milj. euroa = 17,7 %.

3.Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Käyttötalous

Alkuperäisessä talousarviossa ennakoitiin tilikauden ylijäämäksi 26.331 euroa ja tilinpäätöksen mukaan tulos oli alijäämäinen 73.245 euroa.

Kunnanvaltuusto hyväksyi tilivuoden aikana muutoksia toimintakuluihin ja muihin rahoitustuloihin. Muutetun talousarvion mukaan ylijäämäksi ennakoitiin 70.417 euroa. Eli ero tuloksessa oli 143.662 euroa huonompi tulos.

Olenneisimmat erot muutettuun talousarvioon nähden olivat seuraavat: Toimintatuotot ylittivät tuloarvion noin 49.599 euroa, toimintakulut ylittivät talousarvion 63.708 euroa, verotulot alittivat tuloarvion 92.105 euroa, valtionosuudet ylittivät 22.802 euroa, rahoitustuotot alittivat tuloarvion 71.278 euroa ja poistot alittivat talousarvion 11.028 euroa.

Tilikauden tulokseen vaikutti ennalta arvaamattomasti pakollinen varaus pelastustoimen henkilöstön takautuvien varallaolokorvausten maksuun, joka oli 323.000 euroa. Ilman tätä varausta olisi tulos ollut noin 250.000 euroa ylijäämäinen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2023 talousarvio on ollut varsin realistinen. Kaikki palvelualueet alittivat nettomäärärahansa, kun otetaan huomioon ennalta arvaamaton varallaolokorvausten varaus. Investointihankkeet on toteutettu suunnitelmien mukaisesti eikä yksittäisiä määrärahojen ylityksiä ole tapahtunut.

Taseessa on kertynyttä ylijäämää 9.846 euroa. Lainat asukasta kohden ovat 3.887 euroa/asukas, joka on samaa tasoa kuin Pohjois-Savossa keskimäärin. Kuntakonsernin lainamäärä 4.586 euroa/asukas on pienempi kuin muissa Pohjois-Savon kunnissa keskimäärin. Kunnan velkamäärä 5.539 milj. euroa on vähentynyt 0.941 milj. euroa vuonna 2023. Omavaraisuusaste 70,9% on hyvä, tavoitetason ollessa 60 %. Maksuvalmius on myös hyvä. Kassan riittävyys 117 päivää.

4. Tytäryhtiöt

Rautavaaran Vuokratalot Oy ja Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalo

Kunnan omistus Rautavaaran Vuokratalot Oy:ssä on 100 % ja Kiinteistö Oy Rautavaaran Virastotalossa 70,14 %.

Kunnanvaltuuston tytäryhtiöille asettamat tavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellulla tavalla. Vuokratalot Oy:n asuntojen vuokrausaste on alhainen eli 68 %. Vuokratalot Oy:n saatavien perintää on tehostettu.

5. Henkilöstö

Henkilöstöstä yli puolet siirtyi hyvinvointialueen palvelukseen. Henkilöstön määrä oli viime vuonna 62,7 htv, kun se edellisenä vuotena oli 149,4 htv. Eniten henkilöä oli hyvinvointipalveluissa noin 37,9 htv. Henkilöstö keski-ikä on 41,7 vuotta. Eläkkeelle siirtyi 2 henkilöä.

Vuonna 2023 tapahtui paljon henkilövaihdoksia; kunnanjohtaja, tekninen johtaja, apulaisrehtori, päiväkodin johtaja, englannin kielen lehtori, biologian ja maantiedon tuntiopettaja, koulunkäynninohjaaja ja kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö. Lisäksi sijaistettiin ja määräaikaisiin tehtäviin valittiin hallintojohtaja, henkilöstösihteeri, projekti-insinööri, hanketyöntekijä ja opettajia. Hakijoita tehtäviin oli runsaasti lukuun ottamatta opettajien tehtäviä.

Työterveyshuollon toimintasuunnitelma ja työsuojelun toimintaohje päivitettiin vuonna 2023. Kevan tukemana toteutettiin "Kohti innostavaa työtä"-hanke, jonka tavoitteena oli vähentää henkilöstön sairauspoissaoloja ja antaa esihenkilöille valmiudet kohdata työntekijä, jolla on haasteita työkyvyn kanssa.

Henkilöstön sairauspoissaolot olivat keskimäärin 13,2 htv. Sairauspoissaolot vähenivät merkittävästi edellisestä vuodesta, jolloin ne olivat 23,0 htv. Työhyvinvointikyselyyn vastasi 67,5 % henkilöstöstä ja tulokset olivat erinomaisia ollen 4,3 (0-5).

6. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Toimintakertomuksessa on kerrottu, miten riskien hallinta ja siihen liittyvä sisäinen valvonta on kunnassa järjestetty. Merkittävimpinä riskeinä on todettu mm. henkilöstöriskit eli ohut organisaatio, jossa työtehtävää hoitaa vain yksi henkilö, kiinteistöjen korjausvelka, hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen tulevaisuus kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen ja Vaaran Valo osuuskunnan saatavan, 2,255 milj. euroa (maksuohjelman mukaan viimeinen erä vuonna 2041), epävarmuus sekä kunnan tietoturvariski.

Toimintakertomuksessa ei ole raportoitu sisäisen valvonnan suunnitelmista, niiden toteutumisesta ja mahdollisista toimenpiteistä valvonnassa havaittujen seikkojen osalta. Riskien hallinta ja sisäinen valvonta tulee olla suunniteltua ja dokumentoitua. Toimintakertomuksessa on kuitenkin tunnistettu sisäisen valvonnan osa-alueiden kehittämistarpeet. Sisäisen valvonnan kehittämiseksi on kunnanvaltuusto kokouksessaan 13.12.2021/75 § päättänyt sisäisen valvonnan linjauksesta, tavoitteista ja osa-alueista sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelystä. Riskien hallinnassa hyödynnetään soveltuvin osin Kuntaliiton mallilomaketta.

7. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on saanut luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta sidonnaisuusilmoitukset ja antanut ne tiedoksi kunnanvaltuustolle.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan hallintoa ja taloutta on ohjattu ja johdettu kunnanvaltuuston hyväksymien strategialinjausten sekä vuoden 2023 toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti. Tilikauden taloudellinen tulos oli lähes ennakoidun mukainen lukuun ottamatta ennalta arvaamatonta, takautuvaa pelastuslaitoksen henkilöstön 323.000 euron varallaolokorvauksen maksuun varautumista. Taseessa on ylijäämiä yhteensä 9,846 milj. euroa.

Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin olennaisilta osiltaan. Taloudenhoidossa on noudatettu kunnanvaltuuston vahvistamaa talousarviota. Olennaisia sitovien toimintamenojen ylityksiä ei todettu.

Taloudellisena riskinä kunnalla on suuri velkamäärä 5,539 milj. euroa ja saaminen Vaaran Valo osuuskunnalta 2,255 milj. euroa. Mikäli korkotaso nousee olennaisesti, aiheuttaa se vaikeuksia talouden pitämisessä tasapainossa. Riskinä on myös kiinteistöjen ja infran korjausvelka ja sen hoitaminen vuosien 2024-2026 nettoinvestointien 1,5 milj. euron lisäksi.

Kuntastrategia antaa hyvän perustan kehittää kuntaa houkuttelevana luontomatkailukohdeena Bomban, Kolin, Tahkon ja Vuokatin matkailukohteiden rinnalla. Kunta lähti vuonna 2022 mukaan KuopioTahko-markkinointiyhteistyöhön sekä lisäalumi ja tienoot-yhteistyöhön. Matkailun markkinoinnissa tulee huomioida myös Rautavaara-säätiön ylläpitämän lentokenttäalueen mahdollisuudet. Kansallispuistoon rajoittuvan Metsäkylän kaava-alueen kehittäminen on tulevien vuosien kärkihankkeita.

Kunnassa on aloitettu kahden aurinkovoimalahankkeen suunnittelun valmistelu ja käynnistetty kaivosyhtiön malminetsintä. Jos nämä hankkeet johtaisivat käytännön toimenpiteisiin, toisivat ne merkittäviä lisämahdollisuuksia kunnalle.

Kunnan edellytykset selviytyä tulevien vuosien haasteista vaatii edelleen panostusta markkinointiin kunnan imagon nostamiseksi yritysystävällisenä kuntana sekä viihtyisänä ja turvallisena asuinkuntana. Resurssien vähentyessä tulee kunnan tiivistää entisestään yhteistyötä naapurikuntien kanssa erityisesti matkailuun liittyen mutta myös muiden toimintojen osalta.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan luottamushenkilöitä ja henkilöstöä erittäin hyvin suoritetusta ja ansiokkaasta työstä kuntalaisten hyväksi.

Rautavaara, 21.5.2024.

Jukka Korkalainen

Puheenjohtaja

Kalevi Nissinen

Varapuheenjohtaja

Eila Keinänen

Jäsen

Kari Vanhala

Jäsen